

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AGUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No: 156

TEMMUZ 1962

YIL: 13 — CİLT: 7

İncelemeler :

YUNUS EMRE VE KARAMAN

Yazan: Muzaffer ERDOĞAN

On üçüncü asrın sonlarına doğru Anadolu'da yetişen ve zamanında Türk diliyle halka hitab etmek fırsatını bulabilen Yunus Emre'nin, Edebiyat tarihinizin temel taşlarından birisi olduğunda şüphe yoktur. O, gelip geçmiş Türk şairlerinin içinde türkçeyi en güzel kullanan ve işleyen, en iyi besteleyen ve geliştiren bir tarihi şahsiyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu itibarla Karaman oğlu Mehmed Bey kadar Yunus Emre'den bugünkü türkçemizin yapıcı ve yaratıcılarından birisi olmuştur. Bu yolda daha fazla teferrüata girmeyi erbâbına bırakarak hayatı hakkında kısa bir giriş yaptıktan sonra onun eski Lârende'ye tekabül eden bugünkü Karaman kasabasıyla olan ilgisi hakkında mücmel bir fikir vermek istiyoruz.

Bilindiği üzere Yunus Emre'nin doğum tarihi kesin olarak belli değildir. Ancak diyanın bazı beyitlerinden anlaşıldığına göre o Mevlânâ'yı görmüş, ondan feyzalmış, sohbet ve sema meclislerinde bulunmuştur. Ölümünden sonra da şiirlerinde adını saygı ile anmış büyüklüğünü şükranla yad etmiştir. Bu itibarla aynı asrda yaşayan Hacı Bektaş-ı Veli ile görüştüğü hakkında Vilâyetnâmenin verdiği bilgileri kabul etmek zorundayız. Aynı zamanda yine bu suralarda Anadolu'da bulunan Sarı Saltuk ve halifesi Barak Baba ile görüştüğü de muhakkak gibidir. Bu itibarla Tapuk'tan nasip alan Yunus Emre'nin silsilesi Barak Baba'ya dolayısıyla Saltuk Baba'ya dayandığı görülmektedir. Saltuk Baba'nın Hacı Bektaş-ı Veli halifelerinden olduğunu biliyoruz. Yapılan incelemelere göre Yunus Emre'nin Orhan Gazi devrinin ilk yıllarında hayata gözlerini kapadığını söyleyebiliriz. Babası hakkında yakın zamanlara gelinceye kadar hiç bir bilgimiz yoktu. Son günlerde rastladığımız bir tarihi kayıd, bize, bunu aydınlatmak imkânını bahsetmiştir. Karamandaki Kirişçi Baba zaviyesini ilgilendiren bir belge, ve bu gün avcıların bir dinlenme ve eğlence yeri olan "Ahipınarı" diye bir yerin bulunması bu kanaatimizi kuvvetlendiren deliller arasında bulunmaktadır.

bir belgede Yunus Emre'nin babasının adı (İsmail) olarak tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Bektaşî Vilâyetnamesine göre o Sivrihisar'a bağlı Sarıköy'de doğmuştur. Şekayık tercemesi Bolulu olduğunu, Basralı İsmail Hakkı ise Keçiborlulu olduğunu kaydetmiştir. Son zamanlarda rastladığımız bazı tarihi kayıtlara dayanarak Yunus Emre'nin Lârende ile bu bakımdan çok sıkı bir münasebeti olduğunu düşünüyorum ve bu yolda daha ileri giderek onun bu günkü Karaman kasabasında dünyaya geldiğini kuvvetle tahmin ediyoruz. Fihhakika Lârende kasabasının alâkadar eden bir takım tarihi belgelerde bunu ihsas eden satırlara sık sık rastlamak mümkün olduğu halde Anadolu'nun diğer müteaddid bölgelerini ilgilendiren vesikalarda bunu gösterecek en ufak bir emareye rastlamak imkânsız bulunmaktadır. Bu cümleden olmak üzere Lârende kadısına yazılan bir Emirnâmede Yunus Emre'nin Karaman Kasabası ile olan bu ilgisi derecesi aşağı yukarı tahmin olunabilmektedir. Buna göre biz zat kendisi tarafından Lârende'deki emlakî hâsılatı sağlığında gelip geçenler için tekkesindeki şeyhlere tevdi edilmiş bulunmaktadır. Kezâ Yunus Emre'nin Karaman kasabası ile olan alâkasını Konya kadısına hitaben yazılan başka bir belgeden dahi anlamak bir dereceye kadar kaabildir. Bu sonuncusuna nazaran Yunus Emre'nin Lârende'de harab olan hankahı kubbesi ile sair yerlerinin tâmiri Özi muhafızı Ali Paşa'nın Karaman Vâililiği esnasında ele alınmıştır. Gerekli masrafları bunun tarafından Vezir Hafız Mustafa Paşa'nın evvelce miri için zaptolunan muhalledatı akçesinden karşılanmak istenmiştir, fakat Ali Paşa'nın Karamandan ayrılması üzerine mütevellisi İsmail yönünden iş yüzüstü bırakılıp mevcut para yenilmiştir. Özetlerini verdiğimiz bu iki belgenin tarihleri muahhar olmakla beraber içeriklerinde taşıdıkları bazı alâmet ve işaretler Yunus Emre'nin her halde Karaman kasabasıyla yakın bir münasebetinin olabileceğini göstermektedir. Daha evvelce temas ettiğimiz babası (İsmail)'e ait Kirişçi Baba zaviyesi hakkındaki kayıd ise bu görüşümüzü kuvvetleştirecek bir özellik taşımaktadır. Karamanlı aydın

lar Karamanoğlu Mehmet Beyin meşhur fer-
manıyla nasıl iftihar ediyorlarsa aynı veçhile,
Yunus Emre'nin Karaman'daki makamıyla de-
müftehir olmakta haklıdır. Bu sebepten Yu-
nus Emre'nin oradaki makamı ile bu Türkçe
dâvası arasında kurdukları irtibatı her bakım-
dan yerinde buluyor, bundan dolayı da onun
türkçenin resmî dili kabul edildiği Karaman'
da yaşadığının bir tesadüf eseri olamayacağını
tabii görüyoruz.